İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı — Deneme

Akıllı Soru · 05.11.2026 · 10 soru

1. Türk edebiyatının ilk yazılı eseri olarak kabul edilen ve İslamiyet öncesi dönemin en önemli ürünü sayılan eser aşağıdakilerden hangisidir?

A) Göktürk Yazıtları

B) Kutadgu Bilig

C) Dîvânu Lugâti’t-Türk

D) Atabetü’l-Hakayık

E) Dîvân-ı Hikmet

Göktürk Dönemi'ne ait yazılı kaynaklar, Türklerin tarihini ve kültürel birikimini aktaran önemli metinler olarak değerlendirilir. Bu metinlerin Türk edebiyatı tarihindeki yeri, yazılı ürünlerin başlangıcı bakımından ayrıca önem taşır.

2. Buna göre Göktürk Dönemi'ne ait bu metinlerin Türk edebiyatı tarihindeki yeriyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Göktürk Yazıtları, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.

B) Kutadgu Bilig, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.

C) Divanü Lügati't-Türk, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.

D) Atabetü'l-Hakayık, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.

E) Dede Korkut Hikâyeleri, Türk edebiyatının ilk yazılı eseridir.

Göktürk Dönemi ile ilgili bir ders notunda, dönemin yazılı mirasının Türk edebiyatı açısından başlangıç niteliği taşıdığı vurgulanmıştır. Aynı notta, sözlü şiir geleneğinin ise farklı bir aktarım ortamında ve çalgı eşliğinde sürdüğü belirtilmiştir. Bu iki bilgi birlikte değerlendirildiğinde yazılı ürün ile sözlü şiir geleneğinin aynı özellikte olmadığı görülür.

3. Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Göktürk Yazıtları, sözlü şiir geleneğinin en eski nazım biçimidir.

B) Göktürk Yazıtları, sözlü şiir geleneğinin törenlerdeki adlarından biridir.

C) Sözlü şiir geleneği, yazılı ürünlerin ortaya çıkmasından sonra başlamıştır.

D) Göktürk Yazıtları, şiirlerin ezgiyle aktarılmasını sağlayan çalgıdır.

E) Göktürk Yazıtları, Türk edebiyatında yazılı ürünler bakımından başlangıç noktasıdır.

Bir araştırmacı, İslamiyet öncesi şiir geleneğini incelerken iki ölçüt kullanmıştır: ürünlerin hangi aktarım biçimine dayandığı ve şiirdeki ses örgüsünün nasıl kurulduğu. İncelemesinde, sözlü ortamda söylenen şiirlerde belirli bir uyak düzeninin öne çıktığını; bu şiirlerin ayrıca Türklerin İslamiyet öncesindeki yaşayışına ilişkin izler taşıdığını belirtmiştir.

4. Bu bağlamda aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Şiirlerdeki ses örgüsü, yazılı eserlerdeki düzenle açıklanmıştır.

B) Şiirlerin sözlü niteliği, onları ilk yazılı eser konumuna getirmiştir.

C) Şiirlerin biçimsel özelliği ile kültürel içeriği birlikte değerlendirilebilir.

D) Şiirlerin kültürel içeriği, uyak düzeninin oluşmasını sağlamıştır.

E) Şiirler, İslamiyet'in kabulünden sonraki yaşayışın izlerini taşır.

Bir öğretmen, İslamiyet öncesi Türk edebiyatını tanıtırken önce nazım biçimi, sonra uyak düzeni ve son olarak yazılı eser başlıklarını ele almıştır. Nazım biçimi için edebiyatımızın en eski örneğini, uyak düzeni için belirli bir ses örgüsünü, yazılı miras için de Göktürk Dönemi'ndeki eseri örnek göstermiştir.

5. Buna göre öğretmenin verdiği örnekler aşağıdakilerin hangisinde doğru sırayla gösterilmiştir?

A) Koşuk – kopuz – Göktürk Yazıtları

B) Koşuk – düz kafiye – Göktürk Yazıtları

C) Düz kafiye – koşuk – Göktürk Yazıtları

D) Koşuk – düz kafiye – kopuz

E) Göktürk Yazıtları – düz kafiye – koşuk

6. İslamiyet'in kabulünden önceki Türk şiirlerinde kullanılan, dinsel törenlerde baksı ve ozanların eşliğinde yararlandığı ve telli bir çalgı olan aşağıdakilerden hangisidir?

A) sığır

B) şölen

C) kopuz

D) yuğ

E) şaman

"Göktürk Dönemi'nin en önemli eseri, Türk edebiyatının ilk yazılı eseri olarak anılır."

7. Bu cümlede sözü edilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

A) Divânu Lugâti't-Türk

B) Kutadgu Bilig

C) Dede Korkut Hikâyeleri

D) Göktürk Yazıtları

E) Atabetü'l-Hakayık

8. “Şölen, sığır, yuğ” adı verilen dinsel törenlerde baksı, kam, ozan ve şamanların eşliğinde söylenen şiirlerde kullanılan çalgı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Cura

B) Ney

C) Davul

D) Bağlama

E) Kopuz

İslamiyet öncesi Türk şiirleri, şölen, sığır ve yuğ adı verilen dinsel törenlerde baksı, kam, ozan ve şamanlar tarafından seslendirilmiştir. Bu ürünler, edebiyatımızın en eski nazım biçimi olan koşukla birlikte düşünüldüğünde sözlü icranın belirli bir araçla desteklendiği anlaşılır.

9. Bu bağlamda, söz konusu şiirlerin icrasına ilişkin aşağıdaki durumlardan hangisi duyurulmuş olabilir?

A) Şiirlerin kopuz yerine davul eşliğinde söylenmesi

B) Şiirlerin ney eşliğinde söylenmesi

C) Şiirlerin bağlama eşliğinde söylenmesi

D) Şiirlerin kopuz eşliğinde söylenmesi

E) Şiirlerin tambur eşliğinde söylenmesi

Bir araştırmacı, sözlü dönemin törenlerini ve bu törenlerde şiir söyleyen kişileri anlattıktan sonra şu cümleyi kurmuştur: “Ses, ritim ve topluluk bir araya geldiğinde şiir yalnız okunmaz; yaşatılır.”

10. Bu sözün dayandırılabileceği somut unsur aşağıdakilerden hangisidir?

A) düz kafiye düzeni

B) kopuz eşliğinde söyleme

C) ilk yazılı eser olma

D) en eski nazım biçimi

E) İslamiyet sonrası yaşantıyı yansıtma

Cevap Anahtarı

1. A	2. A	3. E	4. C	5. B
6. C	7. D	8. E	9. D	10. B

Çözümler

1. Türk edebiyatının ilk yazılı eseri Göktürk Yazıtları’dır. Kutadgu Bilig, Dîvânu Lugâti’t-Türk, Atabetü’l-Hakayık ve Dîvân-ı Hikmet ise İslamiyet’in kabulünden sonraki döneme ait eserlerdir.

2. Türk edebiyatının ilk yazılı eseri olarak Göktürk Yazıtları gösterilmektedir. Kutadgu Bilig, Divanü Lügati't-Türk, Atabetü'l-Hakayık ve Dede Korkut Hikâyeleri önemli yazılı eserler olsa da bu nitelik onlara ait değildir.

3. Parçadaki yazılı miras vurgusu, Göktürk Yazıtları'nın Türk edebiyatındaki ilk yazılı eser niteliğiyle birleşir. A yazılı eseri nazım biçimiyle karıştırır; C aktarım sırasını tersine çevirir; D eseri çalgı yerine koyar; B ise yazılı ürünü tören adlarıyla karıştırır. E, yazılı ürün bakımından başlangıç olma sonucunu verir.

4. Parçada hem düz kafiye düzeni hem de İslamiyet öncesi yaşantıdan izler bulunması birlikte verilir. A yazılı eserleri konuya taşır; E dönemi tersine çevirir; D biçimsel özelliği nedensiz biçimde kültürel içeriğe bağlar; B sözlü ürün ile ilk yazılı eser ayrımını bozar. C, iki ölçütü birlikte değerlendiren tek yargıdır.

5. İlk başlık nazım biçimi olarak koşuğu, ikinci başlık uyak düzeni olarak düz kafiyeyi, üçüncü başlık ise ilk yazılı eser olarak Göktürk Yazıtları'nı gerektirir. A ikinci unsuru çalgıyla değiştirir; C ilk iki unsuru yer değiştirir; D yazılı eserin yerine çalgı koyar; E sıralamayı tersine çevirir.

6. C, şiirlerin eşliğinde söylenmesini sağlayan çalgının adıdır. A, D, B ve E ise tören veya şair adlarıdır; çalgı değildir.

7. Cümledeki iki belirleyici unsur Göktürk Dönemi ve Türk edebiyatındaki ilk yazılı eser olma niteliğidir; bu özellikler D ile örtüşür. C ve diğerleri önemli Türkçe eserler olsa da aynı dönem ve nitelik birlikte onlara ait değildir.

8. E, söz konusu törenlerde şiirlerin eşliğinde kullanılan çalgıdır. C, D, B ve A ise farklı müzik geleneklerinde kullanılan gerçek çalgı adlarıdır; verilen bağlamdaki araç olarak belirtilmemiştir.

9. Törenler, sözlü icracılar ve koşuk bilgisi aynı dönem bağlamını kurar; D, bu icranın kopuzla yapıldığını tamamlar. A, C, E ve B ise kaynakta belirtilen çalgının yerine başka çalgılar koyarak araç bilgisini değiştirir.

10. Sözdeki ses ve ritim vurgusu, şiirin bir çalgı eşliğinde söylenmesiyle doğrudan örtüşür. A biçimsel uyak düzenini, D nazım biçiminin tarihsel konumunu, C yazılı kültürü, E ise dönemi tersine çevirir.

Bu soruları online çöz, sonucunu hemen gör: akillisoru.com/dene